

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Slovensko in italijansko vseučilišče.

(Dalje).

Kdor je proti temu, da bi bil sedež slovenskega vseučilišča v kraju, kjer bi bilo naše razumništvo podvrženo vplivu klerikalizma in da bi temu razumništvu pretilo poklerikalenje, potem mora dotičnik biti tudi proti, da se postavi italijansko vseučilišče v kraje, kjer bi pretilo poklerikalenje italijanskemu razumništvu. Ako smatramo, da je klerikalizem škodljiv našemu narodu, vemo, da je ta škodljiv tudi drugim narodom, tedaj splošnosti. S tem pa da stavimo ovire napredku drugim narodom, si sebi ne koristimo marveč škodujemo. Ako si narodi eden drugemu ovirajo napredek in se eni bolj počasi razvijajo nego drugi, ni rečeno, da se drugi razvijajo hitro. Nacionalisti vseh narodov se že od nekdanj veliko bavijo z vprašanjem, kako škodovati drugim in malo ali nič z vprašanjem, kako koristiti sebi in svojemu narodu. In ako se mi slovenski socialni demokratje protivimo taki tendenci naših nacionalcev, nismo zgrešili proti narodu ničesar, marveč mu veliko koristili. Enako postopajo socialni demokratje drugih narodov proti taki tendenci svojih nacionalcev. In baš sedaj, ko imamo na dnevnem redu vprašanje slovenskega in italijanskega vseučilišča, je nas vseh dolžnost, da skrbimo ne zato, kako bi preprečili ustanovitev italijanskega vseučilišča v Trstu, marveč zato, da poiščemo pot, po kateri najlažje in najprej pridemo do slovenskega vseučilišča. Tudi ni treba, da imamo pred očmi, v trenutku, ko zahtevamo vseučilišče, samo pravno fakulteto; treba je tudi, da si olajšamo pot do popolnega vseučilišča in sploh vstvarimo podlago za popolno vseučilišče. V tem greše slovenski in italijanski nacionalci. Samo pravna italijanska fakulteta v Trstu ne bi imela niti za italijanski narod nobenega pomena, kakor tudi ne bi bila velikega pomena za slovenski narod slovenska pravna fakulteta v Ljubljani. Ne prva ne druga ne bi donesle narodom niti upanja, da bi prišli v doglednem času do popolnih vseučilišč. Toliko za Slovence kakor tudi za Italijane je pot do pravnih fakultet veliko krajša in lažja nego od teh do popolnega vseučilišča. Na samo slovensko medicinsko fakulteto v Ljubljani bi mi Slovenci ne mogli niti misliti, kakor bi ne mogli niti Italijani misliti na samo italijansko medicinsko fakulteto v Trstu. In kaj bi bili pravni fakulteti v Trstu in Ljubljani ako ne bi imeli dobiti kmalu za temi drugih, za razvoj in napre-

dek narodov važnejših fakultet in drugih višjih kulturnih zavodov, kakor n. pr. tehniko. Dobro bi bilo, da bi se tega zavedali slovenski in italijanski nacionalci. Poslednjim seveda ni toliko do drugih fakultet, ker so v Avstriji Italijani samo oddelek velikega italijanskega naroda, ki ima v svoji državi razvite kulturne zavode, ki skrbje za naraščaj razumnikov raznih strok, katerih kulturno delo ni omejeno samo na že zadržene, ampak se razširja tudi na Italijane živeče izven italijanskega kraljestva. Da tega ne bi bilo, bi bili avstrijski Italijani še sedaj ravno tam kjer smo mi Slovenci. Tem važnejše je pa za nas vprašanje, kako priti najprej do popolne univerze in, kar je za naš razvoj še potrebnejše, do tehnike. In res velikega kulturnega pomena bi bile ne samo za nas, ampak tudi za Italijane samo velika univerza, ki bi odgovarjala svojemu pravnemu namenu, dajati dijaštvu splošno izobrazbo. Za tako univerzo pa bi bilo brezdvomno najprimernejše mesto toliko za Slovence kakor tudi za Italijane, Trst. Kot veliki trgovski emporij bi Trst podajal dijaštvu prilžnost do vsestranske socialne in življenske izobrazbe. Slovensko dijaštvo bi v Trstu zavladovalo v medsebojni dotiki italijanski in nemški jezik, kar bi bilo neizmerno vzgojevalne in praktične vrednosti. Taka univerza bi bila velikega pomena tudi zato, ker bi bila dejansko internacijonalna. Bila bi pa tudi važnega pomena za Italijane, ker bi jih spravljal v dotiko s Slovenci, nasprotno bi pa nas naslonila na italijansko kulturo. Toda izvesti tako pomembno institucijo so se pokazale slovenske narodne stranke do sedaj popolnoma nesposobne. Seveda so se pokazale nesposobne za to tudi italijanske narodne stranke, ampak ako smo povedali zakaj da ni poslednjim toliko do drugih fakultet nego do pravne, je deloma upravičena njihova nesposobnost. Ako pa smo rekli, da so se pokazale v tem popolnoma nesposobne slovenske narodne stranke, smo storili to iz golega prepričanja, da bi bila taka univerza v Trstu nam v največjo korist, ker je mi več nego Italijani potrebujemo, in bi se zaradi tega morale potruditi do nje največ dosedanje stranke, ki so zastopale naš narod.

Kdor hoče danes v politiki kaj resnega doseči, ta ne sme operirati s praznimi frazami, navdušenimi lepodonečim sicer pa škodljivimi protesti, ampak vstrajno je treba delati, taktično postopati in v prvi vrsti računati z dejstvi.

(Dalje prih.)

Shod v Smasteh.

Na Goriškem imamo poleg delavske stranke klerikalno, svobodomiselnopredno in agrarno stranko. Ves boj med njimi gre za osebne pozicije, kolikor se tiče prvih dveh, brez vsake vsebine pa je nastop najnovejše agrarne stranke. Kakor bi ne vedela, kam in kako, tako ta nova agrarna stranka skuša dobiti tal med kmečkim ljudstvom s pripovedovanjem, da je treba nove stranke, ki bi varovala interese kmetov. Pri tem pa se ne more vspeti tako daleč, da bi dejansko zastopala kmečke interese. Bila je v deželi in je še občutna vinska kriza, in kmečka stranka je šla nedelavno mimo. V planinah je akutna planinska kriza, in agrarna stranka je niti ne slutiti. Očitno zavira delovanje agrarne stranke paševanje voditelja svobodomiselnopredne stranke, Andreja Gabrščka, ki je vedno zavrl vsako plodonosno, organizatorično delo na Goriškem.

Dne 6. t. m. so se zbrali kmetje v Smasteh na javnem shodu, da bi obrnili pozornost javnih činiteljev na zapuščenost kmeta v gorskem kraju. Dejansko se do danes za kmeta na Cerkljanskem, Tolminskem Kobariškem in Bovškem ni še skoraj ničesar storilo. Le kolikor je bila država sama udeležena pri cestnih zvezah, tam je pomagala. To velja za prelozitev ceste s Trnovca na Srpenico, za cesto iz Boveca v Trento in sedaj čez Vršec, za cesto skozi Bačo in za cesto ob Idriici. Ako to odračunamo, se dejansko za ves gorski kraj res prav ničesar ni storilo. Nasprotno: vlada je puščala devastirati gozde sredi preteklega stoletja, puščala je devastirati občinske pašnike in planine, potem se je izprevrila na akcijo v nasprotni smeri, jela je preganjati koze in brezobzirno zavirati gospodarstvo in živinorejo z neutemeljenimi gozdnimi prepovedmi. Zajezevanje hudournikov, regulacija rek, pogozdovanje tam, kjer je dejanska potreba, smotreni razvoj kmečkega združništva, najbolj pa, rekli bi glavni vir dohodkov, gorske planine, so docela zanemarjeni. Planinski kmet je še bolj konservativen nego vipavski, Bric in Kraševce, še bolj potreben inicijative od drugod, zato se ga je pa nasprotno še manj upoštevalo. Že leta 1883 je vlada jela misliti na urejevanje malega kmečkega posestva ter je izdala zakon glede delitve skupnih zemljišč in združitve razkosanih posestev. Goriška dežela, ki je bila med vsemi kronovinami menda najbolj interesirana, da sklene deželne zakone v tej smeri, je vladno akcijo docela ignorirala.

ne domovine, ki zaničuje vse, kar eksistira, se zaljubi kljub svojemu cinizmu v Silvo. Ker ona ne mara njega, temveč ljubi cigana, ga Milan ubije in pride v ječo. Črez par let se vrne jetičen, prizna, da je grešil zoper domovino in umre — in s tem misli Meško, da je dokazal svojo trditve. Vsa nesreča izvira iz Milanovega zaničevanja do domovine! Ker je Milan zaničeval domovino, je ubil cigana in umrl polblazen in jetičen. — Kje je tukaj zveza z domovino ne vem. Mogoče bi mi gosp. Meško ob priliki to razložil.

Menda se ne motim, če vidim v Milanu zastopnika Cankarja in drugih umetnikov. Nekatero besede kakor: "domovina vlačuga", "dolina" itd. kažejo naravnost na Cankarjevo farso. Zdi se, da hoče Meško Cankarjeve ideje pobijati — a kako! — Medtem ko pove župnik (= Meško) par lepih sentimentalnih fraz o ljubezni do domovine, se Milan (= Cankar) parkrat cinično zasmeje in govori tako, da se mu koj pozna, da je izšel iz Meškove delavnice. Če hoče Meško Cankarja pobijati — prosto mu — a treba je, da poprej Cankarja razume in pred vsem, da prečita prolog in epilog, ki ju je Cankar napisal Zgodbam iz doline šentflorjanske. A s tako žalostno figuro kakor je umetnik Milan, ne bo Meško nikdar reprezentiral Cankarja, temveč samo svojo lastno dramatično nezmožnost.

Od leta 1907 naprej se je vlada precej intenzivno bavila z vprašanjem ureditve planin, — v naših planinskih krajih ni o tem ne duha ne sluha! Še več: vlada se je obrnila na deželni zbor goriški s predlogo zakona v varstvo planin, leta 1908 je začela akcijo, da bi se mali gorski posestniki poučili in pozvali, naj sami ugotove svoje nujne potrebe, nobenega sledu! Značilno je za našega gorskega kmeta, da so se tudi 6. t. m., ko se je pičlo število razumnejših kmetov posvetovalo o prevažnem zakonu za povzdigo planšarstva, trume gorskih kmetov udeleževale sv. misijona v Kobaridu. Duhovstvo in klerikalna stranka dobro vesta, da se niti z "ofri" niti s sv. misijoni posestniku ne da pomagati pri gospodarski bedi, vendar ji je oboje glavno sredstvo, vezati kmeta na klerikalno stranko.

Zato je tem značilneje, da je imelo nekoliko kmetov v Smasteh pogum, samostojno prirediti javen shod, da bi se posvetovali o svojih življenskih interesih.

Po shodu so se posestniki Smaščanje gotovo zavedali, da jim je v žalostnem njih položaju odprta le ena pot, pot združevanja in organizacije, politične in gospodarske. Niti stranke niti javna oblastva svojih dolžnosti proti kmetu gorenje soške doline niso izpolnjevali. Kmet je bolj osamljen in bolj zapuščen nego do sedaj, toliko bolj pa izrabljan po klerikalni in napredni stranki. Posebno sedaj, ko je nastopila splošna volilna pravica, je mali posestnik uprav postal gnojišče za klerikalno in svobodomiselnopredno stranko. Zato pa je temveč nastopil trenutek važen za gorjana, da jame misliti in delati zase. Proč od dosedanjih strank, proč s praznimi besedami vera, narodnost in svoboda! Zato pa naj tem krepkeje pride iz vrst kmečki krik po lastni organizaciji in lastnem zastopstvu. Kmet se mora zavedati, da izboljšanje njegovega gospodarskega položaja da le izobrazba stori kmeta neodvisnega in samostojnega.

Malokatera vas ima tako agilne, pridne posestnike, kakor Smasti. — Ne zadošča pridnemu kmečkemu delavcu domačih tal, svojo živino mora goniti pod druge občine, na planine Matajur, Golobar in Na Polju. Najboljšo planino, ki so si jo kupili s težko prisluženim denarjem, Golobar, jim odjemale sosedna zavist s pomočjo gozdnih oblastev. Obširna lepa planina Golobar se zožuje od desetletja do desetletja po gozdih in grmovju, vrhovi, polni dobre piče za koze, ostajajo nepopaseni. Planina, pridobljena s pogodbo, se trga lastnikom iz rok z neupravičenim postopanjem gozdnih

Druge osebe imajo isto nalogo kakor Milan, namreč dokazati, da ima Meško prav in radi tega, ker se vseh ne more ubiti, jočejo vsi vprek od prvega do zadnjega prizora. Da Meško sploh nima smisla za dramatično umetnost, se vidi tudi pri drugih osebah. Cigan pride na oder, spregovori par ljubavnih besed in že ga ubijejo — zagrešil ni drugega kakor da je nastopil v Meškovi igri. Popolnoma nerazumljiv je Ivan — nastopi, izgine in ne vrne se več. Ivan ljubi dom, ljubi mater in sestro in domovino in vendar gre v Ameriko, ker je bil izključen iz srednje šole. Kakor cigan in Ivan tako tudi župnik — brez zveze z glavnim dejanjem — nastopi le v prvih prizorih — potem ga ni več treba. Kjer se zdi Meškotu potrebno, nastopi nova oseba, spregovori par lepih fraz in izgine. Razven tega, da niso osebe organično zvezane z dejanjem, je tudi njih govorjenje gola nesmiselnost: tako n. pr. Milanova sestra, ki ne mara gozdarja, ker ni navdušen narodnjak. Jaz mislim, če ljubi ženska moža, tedaj ne bo vprašala: "si narodnjak ali nisi?" Ženska, ki tako govori kakor Milanova sestra napram gozdarju — proti Milanu se pa vede ravno nasprotno — sploh ni ženska, ampak bitje brez krvi in mesa njen oče pa je Meško!

Pravijo, da je Meško nežna mehka duša — če pa sodimo po solzah, katere prebivajo v njegovi "Materi" je zelo jokav. Če se

Gostovanje članov ljubljanskega gledišča

— ali —

Govékar v Gorici!

Prišli so člani ljubljanskega gledišča v Gorico in kakor je „Soča“ s ponosom povdarjala, ž njimi sam Govékar. Prvi in tretji večer smo slišali burki "Veleturist" in "Vražja misel", drugi večer pa Meškov igrokaz "Mati". Ker je to edina izvirna igra, katero so uprizorili, hočemo le o njej kaj več spregovoriti.

V prvem dejanju nastopi župnik — Meškovo govorno trobilo — in poda ideje, ki bi se na kratko označila sledeče: Umetnik in neumetnik, ki se poda v tujino, se vrne zastrupljen. Tujina mu vcepi zaničevanje do domovine; to zaničevanje se pri umetniku toliko bolj ukorenini, ker zahteva od domovine bogastva in časti. Meško pravi: domovina ni niti dolžna dati umetniku časti, ker mu daje vse drugo. Domovina mu je dala življenje, umetniško čuteče srce, mu daje vedno na novo snov za njegova dela, daja mu kruh. Neopravičeno je torej od umetnika, da zahteva od domovine kruh, katerega po Meškovi teoriji itak dobi. Še bolj neopravičena pa je zahteva po časti, katero daje tudi domovina seveda le onemu, ki je je vreden.

Kar se tega tiče, bi le omenil konkreten slučaj: Zakaj je Govékar ravnatelj ljubljanskega gledišča in ne Cankar? — Po Meškotu, ker je Govékar vreden, da mu dá domovina kruh in čast, Cankar pa ne! In zakaj to? Govékar ljubi domovino, Cankar pa ne. Toda to je po mojem mnenju gotovo. Ko je Cankar pokazal domovini, kaj je v njej gnilega, takrat jo je ljubil bolj, kakor vsi Govékarji, bolj kakor Meško, ki je napisal, da je vse lepo, kar je v domovini, in da greši, kdor ne vidi v domovini samo lepe in idealne razmere.

Resničnost gori navedenih idej hoče dokazati Meško s svojo igro. Vpraša se le, ali ima umetniško vrednost igra, ki ima v prvih prizorih neko tendenciozno idejo in ki skuša v vseh prihodnjih dokazati isto? Naj bo kakor hoče, a gotovo je, da Meškova igra nima umetniške vrednosti že radi tega ne, ker dokazuje njegovo idejo tako, kakor bi je ne smela. Vse osebe nastopajo le radi tega, da dokažejo, da ima Meško prav. To se pozna najbolje v tem, da nobena oseba nima nikake življenske sile, ker nastopa in govori ne kot živ človek, ampak le kot stroj, ki ga je Meško ustvaril. Meško zagovarja svojo teorijo tako, kakor jexični dohtar klijenta, o katerem ve, da zgubi pravdo.

Glavni junak, umetnik Milan, katerega riše Meško kot cinika, ki ne ljubi ne doma

in političnih oblastev. Leta in leta bijejo Smaščani boj za svojo planino, zaman so vsi ogromni stroški, ohraniti si planino. Zakon, ki ga je leta 1908 predložila vlada za varstvo planin, je zato za Smaščane prvo tolažilno znamenje. Zato so se združili, da glasno zahtevajo od javnih faktorjev, da se upošteva enkrat tudi zapuščeni gorski kmet.

Vedno sta hujskali klerikalna in svobodomiselná napredna stranka kmeta proti delavcu. In sedaj, ko je stopila v življenje prva krepka kmečka socialnodemokratska organizacija v Otaležu, in sedaj, ko je nastopil samostojno tudi podkranski kmet za svoje pravice, nastane gotovo zopet nova gonja. *Le tega pa naj si gorjani napravijo edini mogočni sklep, da so na pravi poti do osvoboditve.* Ako je prva kmečka organizacija vzbudila vso zavist gospodujočih strank, potem bode sledeča kmečka organizacija znamenje in dokaz, da pada nezmiselná strankarska zloraba klerikalne in svobodomiselné stranke, da kmet podaja roko delavcu, in šele s tem pride do veljave v deželi in državi.

.

Na dan sv. treh kraljev, 6. t. m. se je vršil javen shod v Smasteh. Predaval je sodrug dr. Henrik Tuma o varstvu planin. Spominjal je kmete na zapuščenost in zanemarjenost in kako jim drugega ne kaže, nego povzdigniti sami svoj glas in zahtevati, da se tudi njega posluša. Razložil je pomen zakona o varstvu planin in povzdigi planšarstva ter pojasnil od odstavka do odstavka novi načrt zakona. Poudarjal, da bode imel zakon pomen le, če se da kmetovalcu dovolj samouprave in dovolj poduka. Zakon se bode izvrševal le, ako ne pride pod roke nameravani planinski komisiji, t. j. političnemu oblastvu in deželnemu odboru, marveč le tedaj, če se sestavi agrarna komisija, v kateri odločajo sodniki in domači zaupniki. Posebno planinski odbor bo moral biti sestavljen tako, da pride glas kmečkega posestnika do veljave, ker sicer se bode s teoretičnimi razpravami in s formalnim dekretiranjem celo akcijo zavlačevalo kakor do sedaj. Poudarjal je potrebo samostojne politične in gospodarske organizacije kmečkega posestnika, neodvisno od klerikalne in svobodomiselné stranke. Povedal je, kako si je delavec, ki je bil še bolj zapuščen in zatiran nego kmet, znal izvojevati potom političnih in strokovnih organizacij tak položaj v državi, da ga danes zastopa 89 poslancev, t. j., da je delavska stranka postala najmočnejša stranka v državi, ki je izvojevala splošno volilno pravico.

Na shodu so se sprejele resolucije, s katerimi se pozivata deželni zbor in vlada, da brez odloga uveljavita in izvedata zakon o varstvu planin.

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!

Naročajte „Delavski List“ in širite

ga pa sodi po nedolžno preliti krvi, je zelo trd in krut. Sploh uporablja Meško efekte, ki že sami vzamejo igri vsako umetniško vrednost in jo pritisnejo na nivo krvavo-romantičnih dram. V zadnjem dejanju se grmadijo efekti na naravnost nezasišani način. Silva se je podala na cesto — Milan je v ječi — Ivan v Ameriki. Doma sta le umirajoča mati in hči. Najprej spravi hči mater spat, nakar se vrne domov na smrt bolna, jetična Silva. Ko spravi hči spat tudi njo, pa pride nesrečni Milan, ki je ubežal iz zapora — polblazen in jetičen. Potem pride Silva spet na oder, nato mati, vsi pol mrtvi! Zares — pregrozni prizor! Mati in hči jočeta, Silva jetična v obupnem joku, Milan jetičen, bruha kri, blazni in končni efekt: Milan se zgrudi mrtev na tla, mati pade mrtva nanj — in „Sočin“ kritik pravi: „Zato je bilo sinoči potočeni obilo solza iz ženskih oči“.

.

Že lansko leto o veliki noči sem opozoril v „Gorici“, kakšno naj bi bilo gostovanje članov ljubljanskega gledališča. S vso pravico pač smemo zahtevati dobre igre, ki imajo kaj vrednosti in ne take, kakoršne so jih večinoma do zdaj uprizorili Ljubljanci. Pred leti smo slišali v Gorici od ljubljanskih igralcev Hauptmann-ovi igri „Elgo“ in „Potopljeni zvon“. Kar je bilo pred leti mogoče, je po mojem mnenju

Izjava.

Glede na napad dr. Josipa Mandiča na znan m shodu v Narodnem Domu, ki se je pečal predvsem z mojo osebo, in glede na očitana nedoslednosti v „Edinosti“ v vprašanju slovenskega vseučilišča, izjavljam, da zavzemam tudi danes, ko sem formalno vstopil v socialnodemokratsko stranko, docela stališča, ki sem ga zavzemal v svoji brošuri „Jugoslovanska ideja in Slovenci“, kakor tudi v članku časopisa „Omladine“, citiranem v „Edinosti“. To stališče v stvarnem pogledu je tudi stališče socialnodemokratske stranke, četudi s taktičnega stališča socialnodemokratska stranka ne nastopa pri vseh teh vprašanjih v ospredje in se ravna kot realna stranka po danih namenih. Važnost in pomen Trsta sem poudarjal tudi na shodu v Trstu 13. nov. 1908, ter se po sebi razume, da tehnični in stvarni predpogoji za ekonomični položaj, za razvoj veleindustrije in veletrgovine ostajajo eni in isti, in je nasprotno vsaki stranki treba preminjati svojo taktiko po danih razmerah. Ako bi se naše politične stranke po svojih zastopnikih hotele udeležiti javne polemike in ne anonimne, zavratne, potem bi se brez dvoma ustanovili vsi dejanski predpogoji, označil dejanski ekonomični in socialni položaj, in stranke bi tudi zavzemale realno stališče vsaka iz svojega političnega načela. To je ravno največji greh voditeljev narodnjaških, liberalnih, naprednih in svobodomiselnih strank na Slovenskem, da ima vsaka pred seboj le ožje koristi stranke in vsled tega tudi ne more nastopati odkrito in naravnost ter mora prepuščati precej srednji žurnalistiki osebno in malenkostno politiko in polemiko brez haska. Najbolj žalostno pa je, da se tudi predstavitelji, kakor dr. Slavik, dr. Rybar in dr. Mandič na javnih shodih ne sramujejo slediti anonimnim potom naše žurnalistike. Stopite odkrito na plan, pa med naprednimi ljudskimi strankami ne bode najti velike razlike! Vseeno pa je pot, ali ena stranka kot taka pridobi ali izgubi. Naša stranka si je v zavesti, da z odprtim bojem, stoječ na realnem stališču ne le pridobi, marveč postane odločujoča stranka na Slovenskem.

Dr. H. Tuma.

Goriški deželni zbor.

Dne 8. t. m. se je vršila VIII. seja goriškega deželnega zbora. Sejo je otvoril glavar ob 5. uri in 1/4 popoldne. Poleg vseh poslancev so navzoči tudi namestnik princ Hohenlohe, nadškof dr. Sedej in grof Attems.

Glavar pozdravi poslance in namestnika.

Namestnik pozdravi v imenu vlade poslance, izraža željo, da se bodo odstranile vse ovire, ki so v zadnjem zasedanju onemogočale delovanje, in da se zbornica posveti resnemu delu, ki ga je dežela tako potrebna. Obljublja, da bo vlada podpirala vsako prizadevanje, da se pride do složnega in mirnega dela. Predstavi dvornega svetnika grofa Attemsa kot vladnega zastopnika.

Nato govori glavar v izbranih besedah o potresni nesreči v Kalabriji in Siciliji.

sedaj ravno tako in vpraša se le, kdo je kriv, da se zdaj uprizarja za Goričane skoraj najslabše igre repertuarja ljubljanskega gledališča. Cankar je pred leti opozoril na „Govékarjo“ in konstatiral je, da se je tudi v Gorici ugneznila ta golazen. Povedalo se mi je, da predlagajo iz Ljubljane (najbrže Govékar) naši goriški „Prosveti“ igre za gostovanje. „Prosveta“ ima tedaj odločilno besedo in mislim, da bi bila njena dolžnost, zahtevati od Govékarja, da ne pride več v Gorico s takimi stvarmi na oder, kakor smo jih videli zadnjič. Govékar naj dela v Ljubljani kar hoče — če so Ljubljanci z njegovim okusom zadovoljni — naj bodo a to ni še vzrok, da bi goriška „Prosveta“ dajala Govékarju potuho! Povdarjalo se je zmiraj, da je ljublj. gledališče „kulturen zavod“, da nam nudi gostovanje Ljubljancem v Gorici umetniški užitek. Bodimo odkritosrčni: Ljubljansko gledališče je le v toliko kulturen zavod, ker daje gotovemu številu oseb — igralcem, štatistom, delavcem — zaslužek, a z umetnostjo se naše gledališče še zmiraj ni sprijaznilo. Namesto, da bi šli zvečer v kavarno ali gostilno, gremo pač v gledališča in smo celo tako dobri, da ne zahtevamo od gledališča več kakor nam daje, ker vemo, da dokler bo Govékar ravnatelj, bo ostalo ljublj. gledališče kar je: kulturen zavod kakor narodna kavarna ali narodna gostilna!

A. P.

Vsi narodi so priskočili na pomoč ponesrečencem, zatorej moramo tudi mi dati svoj tribut na oltar usmiljenosti. Predlaga, da se ga pooblasti, da pošlje iz deželnega zaloga 5000 K na kraljevsko ministrstvo v Rim za ponesrečence v Kalabriji in Siciliji, ter upa, da se sprejme to brez debate.

Poslanec poslušajo stojé. Se sprejme. V znak žalosti zaključí glavar ob 5.45 sejo ter napove prihodnjo na ponedeljek 11. t. m. ob 5. uri popoldne.

IX. seja, se je vršila dne 11. januarja 1909. Dnevni red: utemeljevanje 143 nujnih predlogov slovenskih klerikalcev in laških liberalcev; konstituiranje deželnega odbora; volitev deželnozbornih odsekov. Začetek je bil napovedan na 5. uro.

Glavar stopi v dvorano pa šele ob 5.30 obenem z laškimi liberalci in slovenskimi klerikalci. Pove, da ne more otvoriti seje radi nesklepnosti, ter da prečitati pismo, ki mu ga je poslal slovenski klub. V tem pismu je rečeno, da je šel slovenski klub v svoji spravljalnosti tako daleč, da je ponudil eno odborniško mesto slovenskim klerikalcem, a kljub temu ni prišlo do sporazuma. Z ozirom na to in z ozirom na dnevni red, ki je bil vročen poslanecem par minut pred sejo in ki so na njem sama utemeljevanja obstrukcijskih predlogov, slovenski klub naznanja, da se današnje seje ne udeleži in tudi ne nobene prihodnje, ki bi bila sklicana pod enakimi razmerami.

Glavar pravi, da naznani prihodnjo sejo na dom, na kar zapusti z navzočimi poslanci zbornico ob 5.40.

Odsotni so bili tudi italijanski klerikalci.

Domače stvari.

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu.

V nedeljo dne 7. svečana 1909 ob 10 uri zjutraj v veliki dvorani „Delavskega doma“ ulica Boschetto števil. 5. II. nadstr. se bo vršil

V. redni občni zbor

DNEVNI RED:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Poročila odbora: a) predsednika; b) tajnika, c) blagajnika, d) pregledovalcev računov;
3. Predavanja;
4. Knjižnica in čitalnica;
5. Podružnice in prečitanje in odobritev novih podružničnih pravil;
6. Odseki in prečitanje tozadevnih opravilnikov;
7. Premena članarine;
8. Slučajnosti.

Pristop k občnemu zboru imajo člani in vsi prijatelji delavske izobrazbe, katere vabimo, da se udeležev velikem številu.

Podružnice pošljejo za vsakih 10 članov po enega zastopnika. *Odbor.*

Zaupni shod kmetov in delavcev se vrši v Sv. Križu v nedeljo dne 17. t. m. ob 3. uri in pol popolne v dvorani gostilne Maganja. Vse one, ki so dobili vabila se prosí, da se shoda gotovo udeležé.

Društvo Ljudski oder naznanja svojim članom, da ostane društvena knjižnica zaprta od nedelje dne 17. t. m. do ponedeljka dne 8. svečana t. l. To vsled velikoga števila na novo došlih knjig in je treba vsled tega knjižnico iznova urediti. Člani, ki imajo sedaj knjige izposojene, so naprošeni, da jih vrnejo najkasneje do 31. t. m. Ravno tako so tudi podružnice povabljeni, da odajo vse knjige do 31. t. m. matici, katera jih pošlje zopet podružnicam najkasneje do 10. svečana t. l.

Kako so voditelji N. D. O. pripravili atentat na železničarje v Narodnem domu. Iz gotovih virov smo izvedeli, da so imeli voditelji N. D. O. dan pred železničarskim shodom v Narodnem domu, ki se je vršil pretečeni teden, posvetovanje, da sklenejo, kako imajo postopati z socialističnimi slovenskimi železničarji. Na tem sestanku sta Jaklič in Mandič učila svoje pretepače, kako naj pretepa slovenske železničarje ako pridejo v Narodni dom. Na tem sestanku se je čulo večkrat besede „nož“, „poleno“, „drog“, „stolice“ in enake s katerimi so označevali bojno orožje, ki so ga imeli porabiti zoper slovenske socialistične delavce. Oseba, ki nam je to povedala, je eden izmed tistih, ki so se jim govorniki na rečenem sestanku tako zastudili, da so se prepričali, da je voditeljem N. D. O. poštenost popolnoma tuja in da nimajo srea za slovenske narodne delavce. Žalostno je samo, da se

nekateri slovenski delavci puste uplivati uplivati od kričačev N. D. O. in da te delavce ne boli srce zasramovati svoje slovenske sotrpine in rabiti proti socialističnim slovenskim trpinom orožje, ki so ga in ga še vedno rabijo proti delavcu izkoriščevalci delavstva. Tu se ne gre več niti za boj med slovenskim in italijanskim delavstvom ampak za boj med slovenskimi delavci. In dovoljeno naj nam bodi povedati in upamo, da izražamo misel vseh poštenih Slovencev — da je največji sovražnik slovenskega delavstva oni, ki med slovenskim delavstvom neti sovraštvo. Ako pa mislijo voditelji N. D. O. da se bodo slovenski delavci prostituirali njihovim protidelavskim nakanam in potom njihovi narodnjaški politiki, potem se pa prokleta motijo.

Toda o napadu voditeljev N. D. O. na slovenske socialistične delavce, smo dobili še sledeči dopis.

Ob 8 uri smo prišli v Narodni dom, da slišimo, kaj nam bodo gospodje na javnem železničarskem shodu povedali. V veži v Nar. domu zapazim kakih 30 nam železničarjem nepoznanih golobradcev, ki so se med seboj tajno pogovarjali. Od ušesa do ušesa so šle besede. „Trdno se moramo držati in vse je treba obvestiti“. V sokolovi dvorani je bilo nas nad 300. Od narodnjakov pa kakih 50 in od teh ja ali ne kakih 10 železničarjev. Ostal sem pri vratih ki vodijo v sokolovo dvorano, da pazim, kaj se neki kuha v veži proti nam. Kar naenkrat pa priteče vratar ter začne na ves glas upiti na pomoč. „Kar je narodnega skupaj, socialisti so zasedli dvorano, vzeli nam bodo predsedništvo“. Tako nekam je upil ta narodni vratar. Vprašal sem ga ako je veliko socialistov, odgovoril mi je, da so v dvorani skoraj sami. V veži in po stopnicah je pa sedaj vse kričalo. „Vsi pejmo v dvorano in obe roki dvignimo, da nas bo več“. Ko je prišel „Mandič“ so začeli zopet tuliti kakor obsedeni. Meni se je pa vratar zasmilil kajti od samega vpitja je bil že obnemogel. Še vedno je vpil „kar je narodnega dvorano“ toda zastoj. Narodnjakov le ni bilo več. Kaj se je potem zgodilo v dvorani naši čitatelji že vedo. Ampak narodnjaki naj le ne pozabijo, da kdor tepe je tepen sam. Kajti zelo žalostno je, da nimajo voditelji N. D. O. na razpolago drugih sredstev nego so noži, stolice in tulenje. Slabo znamenje njihove moči. Tako postopajo vsi, katerim zmanjka kulturnih argumentov. Vse vas že ima za norca. Kar se pa Kopača in drugih naših sodrugov tiče jim kličemo: mnoga leta sretni bili, mnoga leta živeli!

Delavec.

Stavka voznikov tržaške okolice. Okoličanski vozniki, katere je Mandič združil v posebno zadrugo, so na shodu voznikov, ki se je vršil v torek dne 12. t. m. v dvorani konsumnega društva v Lonjerju, proglasili stavko. Pred kratkim je kakor smo rekli ustanovil Mandič zadrugo voznikov, ki šteje danes približno 140 članov. Nato je zadruga vložila prošnjo na magistrat, da bi vožnjo gramoza v mesto in po okolici oddal mesto posameznikom kakor dosedaj, omenjeni zadrugi. Prošnjo je magistrat odklonil in oddal vožnjo dvem privatnikom, ki nista, kakor so poročali narodni listi Italijana marveč, Slovenca, ki pa kljub temu izkoriščata slovenske delavce še precej, ker so vozniki izjavili, da pod njima nočejo več delati. Stavko so tedaj proglasili zato, ker je mestni magistrat odklonil ponudbo (ali bolje rečeno) prošnjo zadruge za prevažanje gramoza.

Samo ob sebi se razume, da privoščimo kakor vsem izkoriščencem, tudi tem narodnim delavcem, da se osvobode kolikor mogoče več izkoriščanja, naj se pa isto vrši od katere si bodi strani. In ako upajo vozniki, da se bodo na ta način rešili omenjenih dveh izkoriščevalcev, potem jim želimo popolne zmage. Sicer se pa k temu še povrnemo, ko bomo imeli na razpolago natančnejših podatkov in po končani stavki.

Le preko naših trupel bodo smeli voziti gramoz! Tako je rekel na shodu v Lonjerju, kjer so vozniki proklamirali stavko, istrski deželni poslanec Josip Pangerc. Iz teh besed bi se dalo soditi, da bi se vozniki pustili rajše povoziti nego bi mirno pustili delati slučajnim stavkokazom. Ko je bila stavka težakov, so pa narodnjačarji in „Edinost“ zagovarjali „svobodo dela“. Tako so hoteli upravičevati svoj krumirski zločin, ki so ga zgrešili pri stavki težakov proti slovenskim in italijanskim delavcem. Kaj bi rekla sedaj „Edinost“, da bi se pri stavki voznikov pojavili „krumirji“ in bi za to apelirali na tisto „svobodo dela“, ki jo je pri stavki težakov zagovarjala „Edinost“ sicer neumno, ampak

vso silo. Radovedni bi bili, kako bi si „Edinost“ pomagala iz zagate.

Mi lažemo in „Edinost“ govori resnico, o tem so prepričani vsi katerim je „Edinost“ evangelij. Ampak hvala bogu, se številno takih vedno krči. Krči se zaradi tega, ker se tudi narodnjakarji prepričujejo, da je „Edinost“ zelo slab evangelij. Zato se mi prav nič ne čudimo, da narodnjaki sami vedno zabavljajo čez „Edinost“ češ, da so njeni uredniki popolnoma sposobni urejevati list, ki bi bil glasilo duševnih rezev. V najnovejšem času si je „Edinost“ vcepila v glavo dajati slovenskim besedam narobe pojme. Ve da govorimo vedno resnico katere ne more pobiti. Svojim čitateljem pa te resnice noče povedati. Njenim uradnikom se pa laž studi. Ker pa ne smejo povedati resnice in nočejo lagati, zato pravijo vsemu, kar mi povemo resničnega, da je laž, češ, ljudstvo bo verjelo da je laž, in mi ostanemo pošten, ker smo resnici samo zamenjali ime. Dali smo ji ime laž. V večerajšnji številki pravi „Ed.“ da ni res, da so drugi dan po burnem železničarskem shodu v Nar. domu, hodili narodnjakarji agitirati za društvo „Sokol“ in da bi jih bi ta zavrnil, ker so ga dan prej v Nar. domu s polenom prepričali, da so voditelji N. D. O. divjaki. Na ni res od „Edinosti“ odgovarjamo s sledečo izjavo sodruga Povšeta.

1. «Ni res, kar pravi „Edinost“, da bi bil jaz zaprosil postati član Sokola, ampak res je, da sta me za pristop k Sokolu silila še meseca oktobra vratar in vratarica v Narodnem domu, češ, da se plača samo eno krono. Seveda nisem k Sokolu niti pristopil niti plačal članarine. Vratar je pa kljub temu zapisal moje ime in naslov. Od takrat nisem prestopil več niti praga Nar. doma. Po štirih mesecih pa, dan po burnem shodu železničarjev v Nar. domu, pa me je prišel terjat vratar članarino.

2. Ni res, da bi bil pozneje rekel vratarici, da pridem v petek ali soboto plačat članarino, ker o članarini z vratarico nisem govoril. Res je pa da sem rekel, da se oglasim pri vratarju 14. t. m. in sem mislil, da mu takrat povem, da nimam s Sokolom nič opraviti.

Res je, da so 4. t. m. na shodu v Nar. domu — kamor sem bil sam pričujoč — narodni zmedneži nastopili proti socialističnim železničarjem ne samo divjaško ampak prav po hotentotsko, ali ako hočete, narodno.

Toliko v pojasnilo.

Feliks Povše.

Kakor se tedaj vidi, je dobila „Edinost“ podatke za svojo notico iz sicer kompetentne strani, ampak mi še od bolj kompetentne.

Ako pa pravi „Edinost“ da Sokol ni v nobeni zvezi s shodom N. D. O. je samo dokaz, da bi se Sokolci sploh sramovali biti v zvezi s takimi divjaki, kakor so bili narodnjaki na omenjenem shodu, in ako imenuje „Ed.“ omenjeni divjaški nastop za narodno svetinjo, potem naj si take narodne svetinje kar ohranijo zase.

Sodr. Povše, ki je že delj časa čutil socialistično, se je na rečenem shodu prepričal, da smo mi na pravični strani in so ga narodnjaki še utrdili v socialističnem prepričanju. Tako se naš rdeči rep vedno večja za kar nam pomagajo narodnjaki sami.

Kako se napravljajo pri „Edinosti“ poročila. Od nekega sodruga smo prejeli sledeči dopis, s prošnjo naj ga objavimo.

«Nimam namena pečati se z „Edinostjo“, saj skrbe njeni uredniki sami zato, da je „Edinost“ vsak dan bolj smešna. Stvar, ki jo opišem, se je dogodila pred par leti in na železnici in sicer na postaji v Nabrežini. Da se bodo uredniki pri „Edinosti“ morda spomnili, jim povem, da se je šlo za napad na nekega tamošnjega čuvaja. Po dveh dneh je bil dogodek že v „Edinosti“. Ampak dogodek je bil v „E.“ tako slabo opisan, bila je tako grozna klobasarija, da ako ne bi bil slučajno sam prisostvoval dogodku, ne bi bil razumel iz „Edinosti“ ničes. Ne bi se bil za to preveč brigal, ampak, ker sem že takrat bil prepričan, da vlada pri „Edinosti“ sploh običaj, da ne sme nič natančno poročati, sem se podal v uredništvo. V uredništvu sem naletel na glavnega urednika C.... Temu sem povedal, da tako neumno poročati o dogodku ne bi smeli v listu in da tako skrpučana poročila škodujejo ugledu lista. Gospod urednik me je takrat črno pogledal, baje se razjaril ter mi precej osorno zavrnil češ: «Sem se prihajate vedno pripraviti zaradi poročil mari bi pa prišli nam povedati prej kako se je zgodilo,

ker oni nimajo na razpolago poročevalcev. Sicer pa je nadaljeval — kako se je dogodila stvar je popolnoma postranska stvar, glavno je pač, da se je sploh kaj zgodilo.

A tako je — sem si mislil. Resnica je pri teh ljudeh postranska reč in skrupucano poročilo o shodu železničarjev (?) v Narodnem domu nam je najboljši dokaz, da vlada pri „Edinosti“ še vedno eno in isto mnenje. Kako se je zgodilo, je postranska reč, glavneje, da se je nekaj sploh zgodilo. In ko se je dogodilo, potem opišejo dogodek po svoje, in lažejo da se kadi. Ampak ker pri železničarjih narodnjakarji nimajo vere, zato se lažejo o nas še bolj.

V kako družbo bi radi spravili narodnjaki naše železničarje. — „Pravo Lidu“ od 10. t. m. je priobčilo naslednje voščilo:

Op. št. 36. V Pragi, dne 2. 1. 1909.

Veseloštopovani gospod S. Klaus, višji nadzornik in predstojnik prometnega inspektorata c. kr. privileg. severo-zapadne železnice v Pragi!

K povišanju Vašega Blagorodja v tekočem mesecu dovoljujemo si izraziti Vam svoje najspoštljivejše častitke. V trdni nadi, da blagovolite kakor doslej tudi nadalje ostati pravičnim zagovornikom upravičenih gospodarskih in splošnih zahtevkov službeno Vašemu blagorodju podrejenega osebja, klanjamo se z izrazom posebnega spoštovanja za osrednji upravni odbor.

«Deželne Zveze železniških uslužbencev v kraljestvu češkem».

Ivan V. Vojna, preds. Bohoslav Vyhl, tajnik.

„Pravo Lidu“ dostavlja temu voščilu sledeče:

To servilno gratulacijo je poslala «Deželna Zveza» narodno-delavskih železniških uslužbencev uradniku, kojega je pred časom v „Nar. Politiki“ poskrbiral kot zagriženega Nemca in „pašo“, ki preganja češke železniške uslužbenice.

Tako izgleda radikalizem organizacije, ki jo reprezentira poslanec Buřival. Javno se napada ljudi, kojim se tajno pošiljajo ponižna voščila k povišanju, s prošnjo za naklonjenost.

Mi pa dostavljamo, da je to tista «Deželna Zveza», ki straši sedaj po Trstu, v kojoj gonijo rodoljubi po vsej sili neše železničarje. Seveda ni treba še posebej povedati, da so železničarji odklonili tako družbo, ki bi jih učila take pasje ponižnosti.

Krščanski socialci hočejo zadušiti češki živelj na Dol. Avstrijskem. Dne 8. t. m. so v drž. zboru z vsemi glasovi razun socialnodemokratskih sklenili zakon, da bodi nemščina izključni učni jezik v vseh javnih šolah nižje avstrijskih. — Upati je, da ta barbarični zakon ne stopi v veljavo, ker bi pomenjal gotovo narodno smrt čeških manjšin. Tako prakticirajo krščanski socialci svoje «krščanstvo». — Edini socialisti so se postavili proti temu «krščanskemu» nasilstvu, zato bodo morda (kakor mi pri nas) izkričani za izdajalce naroda.

Avstrijska bolniška blagajna so imela dne 7. 8. in 9. t. m. na Dunaju svoje četrto vseavstrijsko zborovanje. Na njem se je razpravljalo v glavnem o stališču bolniških blagajn nasproti vladni predlogi o starostnem zavarovanju. Prihodnjie prinesemo obširno poročilo.

Vse darove, ki smo jih dobili po objavi zadnje liste darov objavimo v prihodnji št.

K strankinemu zboru.

V Pulju, 11. prosinca 1909.

Sicer sem prepričan, da se bodo vsi sodrugi — in ne samo oni, ki so sklicali letošnji strankin zbor — ki se udeležijo VII. strankinega zbora potrudili, da bo naše tridnevno zborovanje obrodilo obilo sadov in da se, po končanem delu na strankinem zboru, razidimo ojuunačeni v prepričanju, da je treba, ako hočemo še intenzivnejše napredovati nego smo v pretečenem letu, le vstrajnega in energičnega dela na polju organizacije. Toda kljub temu in kljub dejstvu, da se strankinega zbora tudi udeležim, čutim potrebo napisati samo par besed o naši organizaciji in v prid organizacije nekaj predlagati.

Položaj naše stranke je danes enak položaju ladije, ki se nahaja sredi razburkane morja in ki se valovi zaganjajo vanjo s vso silo, kakor da jim je kaka višja moč dala nalogo ladijo razbiti. — Naše meščansko-narodne stranke bijejo, posebno v najnovejšem času, proti nam ljut boj. Orožje v tem boju jim je obrekovanje, na-

tolcevanje in najpodlejše podtikanje. Kar imajo med seboj umazanega skušajo zvaliti na nas. Proti takemu sovražniku je vsako polemiziranje po časopisju brezplodno. V tem boju pa bomo zmagali ako bomo imeli na razpolago dobro, razširjeno in disciplinirano politično organizacijo. Ne poznam poročila sodr. Kocmurja o organizaciji in njegove tozadevne predloge. Opozorim ga samo, da ima poročati o najvažnejši točki prihodnjega strankinega zbora in da mora predložiti dobro prevdarjene in sprejemljive predloge. Jaz za svojo osebo predlagam sledeče, kar naj se vzame na znanje in uporabi:

1. «Vsak član politične organizacije jugoslov. soc. dem. stranke mora biti tudi strokovno organiziran. Izvzeti naj bi bili le oni, za katere danes še nimamo strokovnih organizacij.

2. Pobiranje strankinih prispevkov naj se upelje (razven potom politične organizacije) tudi obligatorično v strokovnih organizacijah.

3. Strankin prispevek naj se poviša na 20 vin. mesečno. Od vsakih 20 vin. naj se potem razdeli: 5 vin. izvrševalnemu odboru; 5 vin. v osrednji volilni sklad, ki naj se ga ustanovi v ta namen; 5 vin. deželni organizacijam in 5 vin. bi ostalo lokalni organizaciji».

Po tem načrtu bi prišli do dobre politične organizacije in bi bilo tudi rešeno vprašanje financiranja stranke.

Treba bo seveda premeniti tudi nekatere točke strankinega statuta, ki ne odgovarjajo več sedanjim razmeram; nekatere točke naravnost odstraniti in druge upeljati. Toda s tem se oglasim morda prihodnjie ali pa naravnost na strankinem zboru kamor hočem tudi utemeljevati moj predlog.

Do tedaj pa boditemi zdravi!

Josip Petejan.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Krajna organizacija v Gorici je imela v soboto ob 6. zvečer prvo predavanje po novem letu. Predmet: dualizem in monizem. Predaval je sodrug dr. Tuma. V nedeljo ob 10. dopoldne, je bil navaden sestanek in razgovor o političnem položaju. — V soboto 16. t. m. ob 6. zvečer bo navadno predavanje, v nedeljo ob 10. naprej vpisovanje članov in političen razgovor.

Miren. Tuk krajna organizacija je imela zaupen shod v nedeljo popoldne ob 4. v prostorih Ivana Cotiča radi organizacije in kolportaže. Pred tem je imelo svoj občni zbor izobraževalno društvo. Iz poročila sledi, da je imelo društvo 56 članov ter ima preostanka v blagajnici 53 K 66 h. Sodrug Petejan je priporočal, naj bi se nabavilo knjižnico in potrebno opremo. Ker se je pa konstatiralo, da je v Mirnu že potovalna knjižnica ferijalnega društva «Adrija» in je le-to stremljenju socializma prijazno, se je poudarjalo, da ni nujne potrebe še ustanavljati posebno knjižnico in da naj društvo za sedaj še štedi in si pridobiva ugled med delavstvom s prirejanjem predavanj in sestankov ter s podpiranjem potrebnih članov. Občni zbor je vzel na znanje poročilo ter obnovil stari odbor.

Štandrež. Naša krajna organizacija je imela zaupen shod v četrtek, 14. t. m., ob 8. zvečer v prostorih Karla Turlja radi organizacije in kolportaže. Izvolil se je začasen političen odbor.

Dol. Vrtojba. V nedeljo dne 10. jan. je bil pri nas javen shod. Govoril je sodr. dr. Dermoto o socializmu in naših strankah. Predsedoval je sodr. M. Gorkič, Govornik je omenjal bistvo socializma in socialne demokracije in očrtal njen pomen za slovenske delavske sloje. Nato je govoril o liberalnih strankah na slovenskem in dokazal njih plitvost, površnost ter neodkritosrčnost. O klerikalni stranki je povedal, da je naša načelna nasprotnica, o agrarni pa, da dokler ona ne ustanovi svojega programa, ni mogoče določiti našega načelnega stališča napram nji. Shod je uspel jako dobro in so poslušalci ob koncu govora sodr. Dermoto pozdravili.

Sovodnje. Dolgo časa je že preteklo od kar smo vašeni zahtevali od županstva naj popravi vodnjake da dobimo pitno vodo. Toda županstvo se za to ni zmenilo. Vodnjakov ni še popravilo. Zato pa skrbi veliko za druge nepotrebne reči. Plačuje drago cerkvene pevce iz drugih vasi katere vabi k nam. Morda se zdi županstvu

tako nepotrebno zapravljanje denarja važnejše nego skrbeti, da dobe občinarji zdravo pitno vodo. Pa tudi bi ne bilo slabo, ako bi naše županstvo poskrbelo tudi za mir po noči. Iz vsega sodeč bi se dalo sklepati da vlada pri nas ali črna suknja ali pa ženska kitlja. Ako nas županstvo prisili, da se vrnemo zopet k temu predmetu, bomo govorili drugače. Torej pozor in na delo za ljudski blagor gospod župan.

ISTRA.

Iz Koprškega okraja. Obče je znano, da vlada v Istri, radi ponavljajočih se slabih letin in vinske krize, siromaštvo. Vlada je o tem popolnoma obveščena, ker županstva so naprosila vladne podpore in opisala žalostne razmere o naših kmetov. Pričakovati bi bilo toraj, da vlada upliva na svoje organe, naj v tem letu izvanredne bede postopajo nekoliko mileje pri iztirjanju davkov; a godi se ravno nasprotno. Človek se mora zgražati nad načinom, kako postopajo ravno letos davčni izvršbarji pri izvrševanju eksekucije. Kar le najdejo v hiši zarubijo in odvedejo v mesto, da se poproda.

S petimi, šestimi tujimi možmi, (pri nas se za take posle ne ne dobi ljudi) da celo z orožniki hodijo od hiše do hiše in odganjajo živino iz hleva, odpeljo vino iz kleti ali druge poljske pridelke iz shramb, tam zopet revna in le neobhodnim družinskim potrebam služčca pohištva, kar se poproda po najnižjih cenah. To provzročia še hušjo ekonomično krizo, ker nekteri, ki nočejo doživeti sramote, da se jim prisilno odvede iz hiše zarubljeno blago, ponujajo svoje pridelke po vsaki ceni, da le dobijo denar in izplačajo davek. Te cene pa izkoriščajo trgovci na škodo ubogega ljudstva. Vrh tega morajo davkoplačevalci sami plačati troške mož, ki se mudijo po več dni z izvršbarjem v vsakej občini. Toraj od ene strani še večje znižanje cen poljskih pridelkov, od druge pa nakopičenje eksekutivnih troškov, kateri so mnogokrat višji od letnega davka. Da bi prišlo naše ljudstvo do popolnega gospodarskega poloma, res ni bilo treba drugega, nego tako brezvestna eksekucija. Brezsrčno odganjajo iz davkarije ljudi, ki s solzami v očeh prosijo nekoliko potrpljenja. Davek mora biti plačan popolnoma, ubogi kmet pa strada se svojo družino. Kaj to briga koprsko davkarijo!

Med ljudstvom, ki ne more pripisati take zlobe slavohlepu dotičnega uradnika, razširja se mnenje, da Avstrija nameruje napovedati vojsko in zato rabi nujno denarja. To mnenje je postalo pri nekterih prepričanje in močje se tresejo in žene jočejo strahu pred grozečo jim nevarnostjo. Ako že pritožbe in interpelacije nič ne pomagajo, naj bi vsaj to dejstvo prepričalo pristojne oblasti, da ukren-jo, da se eksekucija izvršuje na način, da se ne bo razburjalo prebivalstva. Neobhodno potrebno je, da se naše zbegano ljudstvo pomiri, ker v sedanjem duševnem razpoloženju ni možno resnega dela in premišljenega gospodarstva. Najbolj bode pripomoglo v pomirjenje ljudstva, ako se uradniku, ki je s svojim nekorektnim postopanjem provzročil to razburjenje, odvzame posel, za ktere ga mu nedostaja taktnosti in sposobnosti. Kdor bi pa, dokler je ta uradnik pri davkariji v Koprju, vedno visel nad našim ljudstvom Damoklev meč, naj se ga odstrani in pošlje kam, kjer mu bodo razmere boljše služile njegovemu hlepenju.

Slednjie opozarjamo c. kr. finančno ravnateljstvo, da se nas ne odstavlja kakor se je odslovilo deputacije raznih občin koprškega okraja, češ, da kar odredi davkarija je prav odrejeno, ampak, da pričemo z agitacijo, posebno pa podučimo naše ljudstvo kaj je zakonito in kaj je nezakonito, zato da si ne bode kdo domišljal, da je naše ljudstvo tu le v povzdigo njegove dvomljive slave in da se ne bode po tem načelu tudi ravnal, neglede na obstoječe zakone.

GLEDALIŠČE

Prestava minole nedelje je podala na novo sliko na našem odru, iz življenja učiteljev in njih delo na šoli. Odgojitelj Lanovec veseloigra? v treh dejanjih jako živo slika razne karakterje od Kremenjak-a vzornega učitelja, kateri vidi v svojem poklicu umetnost, do Polic-a kateremu so mari le kvarte in kozarec (žal da se slednjih še preveč najde) in šolskega nadzornika Trebuharja kojemu diši le dobra gnjat ter se za nadzorovanje le površno briga. Naslovno vlogo Lanovec, voditelja šole. — ki se sleparskim načinom pospe na to odgovorno mesto — je po, dal gosp. Rajner

izvrstno. Gosp. Viktor (Kremenjak) in Potrato (Pajk) kod kandidata za 1 plačilni razred sta bila premlada. Mogoče je tu napaka igre same, kakor je progresa, da igra konča s plesom kar napravi, v tem slučaju na gledalca slab utis. Gosp. Verovšek je dobro pogodil deželnega nadzornika, ravnotako ga. Danilo nervozno učiteljico. Gsp. Veble (Lušterk) kod šolski sluga je izvrstno igral in občinstvo zabaval. Gea Janova se je v tej predstavi odlikovala z nežnim nastopom in toplim tonom.

Ostali igralci so povoljno rešili svojo nalogo. Več vaje pa ne bi škodovalo.

Ivanovič.

V nedeljo večer ob 7. uri noviteta, operetna burka «*Moč uniforme*» spisal Jaka Štoka, vglazbil H. O. Vogrič.

Listnica uredništva.

Bilje. Prihodnjič, došlo je prekasno.
Trst. Prihodnjič.
Svodnje. Tudi prihodnjič.
A. M. Ne moremo in ne smemo.
Tolmin. Hvala, ohranimo prostor za prih. št.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnenega in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Nova klobučarnica
GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. **Barriera Vecchia št. 2**

Velika zbirka najnovjših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

KAROL GERBEC

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.

Pozor! V novem skladišču vina in likerjev

FONDA

ul. Madonnina št. 11, se prodaja različna vina prve vrste in po najnižjih cenah.

Refosk nov . . po 56 vin. liter
Istrsko novo . po 48 vin. liter
Istrsko staro po 48 in 56 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še veliko zbirko belih namiznih in dežernih vin, likerjev, i. t. d.

Pošilja franko na dom.
Vzorec na okus brezplačno.

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev FONDA
TRST, ul. Madonnina št. 11.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Zahtevajte po vseh **Delavski List** kavarnah in gostilnah

Vpiše se

Delavske konsumne zadruga

lahko vsak dan

v **zadružnem uradu ulica Boschetto 5, I. nad., ali pa v zadružnih skladiščih ul. Belvedere št. 34, ul. dell'Istria št. 10, ul. del Salice št. 4 in ul. Acquedotto št. 67.**

LIKARICA

JULIJA POLLAK

TRST

ulica Sette Fontane šte. 5. I. nad.

Priporoča se sodrugom.

= Delo fino in točno. =

Postrežba na dom.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

13

kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape. perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
USTANOVLJENA LETA 1908.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno občenemu konsumnemu društvu v Ljubljani delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino svojega še neprodanega vipavskega naravnega vina iz lastnik kleti združenih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroškem in drugod.

Pošilja se od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KAVARNA UNIONE

TRST

Ulica Caserma
in ulica
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.